

Kvantitativne metode za analize v upravi

MREŽNO PLANIRANJE

Prof.dr. Srečko Devjak

Dr. Jože Benčina

Mag. Bojan Peček

VSEBINA

V tem poglavju bomo spoznali:

- ***definicijo in sestavine projekta ,***
- ***oblikovanje modela mrežnega plana kot metode vodenja projekta,***
- ***časovna analiza projekta, kritično pot, analizo drugih pogojev izvajanja projekta,***
- ***Omejitve zmogljivosti projekta***
- ***osnovna področja uporabe teorije projektnega vodenja.***

4.1 Pojmi in definicije

- Mrežno planiranje (načrtovanje) je kvantitativna **metoda za vodenje projektov**.
- Razumemo jo kot pomoč pri **optimiranju** izvajanja **projektov**.
- **Projekt** je večje število aktivnosti (dejavnosti, naloge, opravila), ki so medsebojno logično povezane - usklajene in morajo biti opravljene za uresničitev **ciljev** - **namena projekta**.
- Za uspešnost projekta je bistvena **dobra definicija cilja** projekta in aktivnosti, ki so potrebne za doseg cilja.
- **Elementi** mrežnega planiranja so aktivnosti in dogodki.
- **Aktivnost** se prične z izvajanjem v trenutku, ko se zgodi dogodek “začetek aktivnosti”, in zaključi z izvajanjem v trenutku, ko se zgodi dogodek “konec aktivnosti”.
- **Pomembna dogodka** v projektu sta: začetek projekta in konec projekta.

Vodenje projektov in uporaba metode mrežnega planiranja

- Večina avtorjev opredeljuje **controlling** kot funkcijo managementa – poslovođenja in ločuje controlling na: operativni controlling in strateški controlling.
- Veliko avtorjev za razlago pojma controlling uporabi pojem navigatorja »sistema«, ki skrbi, da ladja ne nasede na nevarne čeri.
- Avtorji so si enotni, da je **osrednja naloga controllinga, zagotavljanje uresničevanje ciljev sistema.**
- Naloge controllinga:
  - naloge koordinacije,
  - podpore (metodološke, analitične) managementu
  - razvoju informacijske podpore*

Mrežno planiranje – metoda za izvajanje funkcij controllinga pri projektne m vodenju procesov.

- cilji projekta – neobhodni, ker so kriterij aktivnosti projekta
- projekt kot model – omogoča spremljavo in koordinacijo

4.2. FAZE ANALIZE PROJEKTA

- Projektno vodenje in uporabo metode mrežnega planiranja je treba obravnavati fazno.
- V splošnem nastopata pri projektnem vodenju dve fazi, ki izhajata iz postopka oblikovanja modela in optimizacije vodenja projekta.
- Projektni pristop členimo v dve fazi:
  - analizo sestavin, ciljev in pogojev izvede projekta,
  - analizo optimalne izvedbe projekta .
- Rezultat prve faze bo struktura projekta z elementi za sestavo modela projekta.
- Rezultatov druge faze je lahko več, odvisno od ciljev projekta:
  - časovna analiza projekta,
  - analiza stroškov projekta in
  - analizo porabe kritičnih resursov(zmogljivosti, izbrane vrste materiala, finančnih sredstev, ipd.)

4.2.1 Analize sestavin, ciljev in pogojev izvedbe projekta

Naloge **sestave modela** se nanašajo na opredelitve :

- aktivnosti ,
- izvajalcev aktivnosti,
- Normativov: trajanja aktivnosti, časovnih/materialnih normativov porabe zmogljivosti in normativi porabe drugih resursov,
- tveganj – doseganja normativov,
- medsebojna odvisnost in logično zaporedje izvajanja aktivnosti,
- **Z vidika časovnega razvoja** projekta in poznavanja njegovih lastnosti pri projektu nastopajo:
  - faza načrtovanja projekta,
  - faza projektiranja izvedbe projekta,
  - faza izvajanja projekta in
  - faza analiziranja projekta

Opredelitev elementov /strukture projekta

Definiranje seznama aktivnosti projekta/brez ocenjevanja tveganj:

- Oznake aktivnosti D_i ($i=1,2,\dots,l$) ali skupine aktivnosti,
- Opis aktivnosti
- Trajanje aktivnosti t_i ($i=1,2,\dots,l$);
- Predhodne aktivnosti,/zaporedje izvajanja aktivnosti
- Izvajalci aktivnosti, (prostorske, strojne ali kadrovske zmogljivosti)
- Trenutek pričetka / zaključka projekta in druge časovne omejitve/razlike med pričetki izvajanja aktivnosti
- Časovni in materialni normativi in elementi kalkulacije projekta,

Oznaka aktivnosti	Opis aktivnosti	Trajanje	Predhodna aktivnost	Izvajalci	Časovne omejitve	Materialni in časovni normativi	Drugi pogoji
D_i		t_i	D_i				
1	2	3	4	5	6	7	8
..							
..							

4.2.2. Analiza optimalne izvedbe projekta

Naloge, ki jih v tej fazi izvajamo, razporedimo v naslednje skupine:

- *časovne analize projektov*
  - *opredelitev vnaprej določenih rokov –*
  - *načrtovanje časovnega izvajanja in kritične poti,*

- *načrtovanje stroškov,*

- *načrtovanje zasedenosti uporabljenih zmogljivosti projekta.*

Metode za izvajanje časovne analize projekta

- **Učinkovitost metode** mrežnega planiranja je v razvitih postopkih analize proučevanih projektov in **predvsem v metodah nazornega grafičnega prikazovanja** projektov in rezultatov analiz.
- Grafični prikaz mrežnega plana projekta se imenuje **mrežnimi diagram**.

Obstajajo tri vrste mrežnih diagramov:

- *časovni mrežni diagrami,*
- *dogodkovni mrežni diagrami in*
- *aktivnostni mrežni diagrami.*

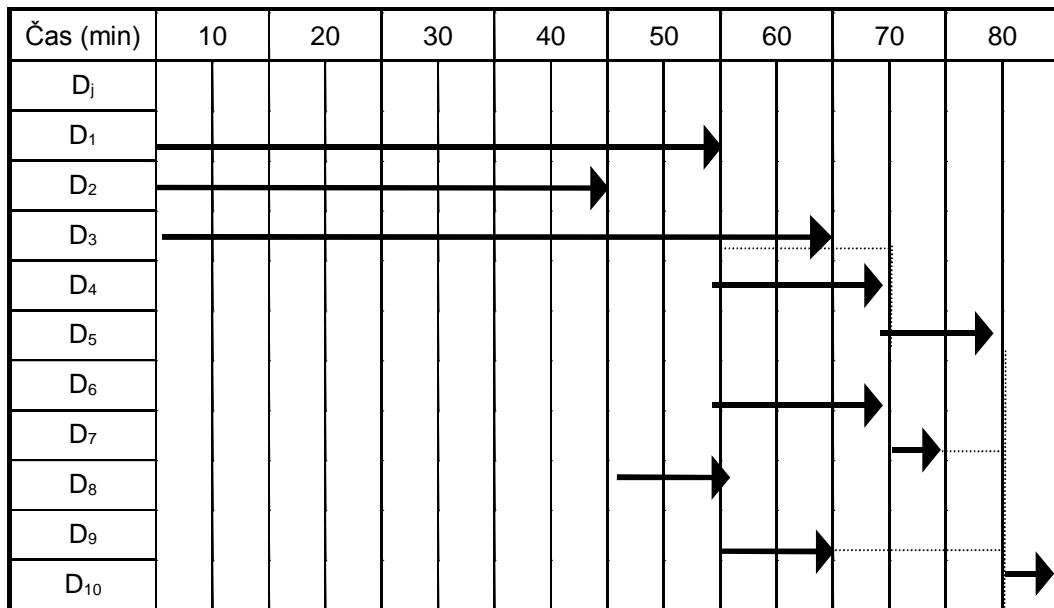
Časovni mrežni diagram

- Aktivnostim priredimo povezave, dogodkom pa vozlišča.
- Dolžina povezave je prirejena trajanju aktivnosti.
- Odvisnost med aktivnostmi pri njihovem izvajanju predstavimo z navideznimi aktivnostmi.

Oznaka aktivnosti D_i	Opis aktivnosti	Trajanje (min.) t_i	Predhodna aktivnost D_i
D_1	Prijava potnikov	50	-
D_2	Sortiranje prtljage	40	-
D_3	Priprava letala	60	-
D_4	Pregled potnikov	15	D_1
D_5	Vodenje potnikov	10	D_3, D_4
D_6	Izdelava dokumentacije	15	D_1
D_7	Dostava dokumentov	5	D_6
D_8	Odvoz prtljage	10	D_2
D_9	Nakladanje prtljage	10	D_8
D_{10}	Zaključne operacije	5	D_5, D_7, D_9

Primer:

Oznaka aktivnosti D_i	Opis aktivnosti	Trajanje (min.) t_i	Predhodna aktivnost D_i
D ₁	Prijava potnikov	50	-
D ₂	Sortiranje prtljage	40	-
D ₃	Priprava letala	60	-
D ₄	Pregled potnikov	15	D ₁
D ₅	Vodenje potnikov	10	D ₃ , D ₄
D ₆	Izdelava dokumentacije	15	D ₁
D ₇	Dostava dokumentov	5	D ₆
D ₈	Odvoz prtljage	10	D ₂
D ₉	Nakladanje prtljage	10	D ₈
D ₁₀	Zaključne operacije	5	D ₅ , D ₇ , D ₉

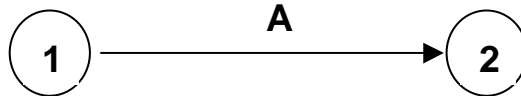

Dogodkovni mrežni diagram

Ta **oblika se uporablja**, kadar je treba podrobneje **analizirati medsebojno odvisnost** izvajanja aktivnosti.

Pravila prikazovanja MP

- Povezave so usmerjene od leve proti desni

- Vsaka aktivnost se začinja in zaključuje z dogodkom – vozliščem.

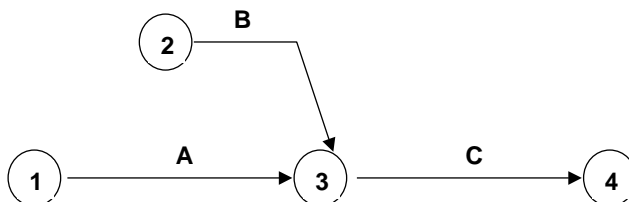
Pravila prikazovanja MP

- Če je izvajanje neke aktivnosti pogojeno z zaključkom neke druge aktivnosti, je končno vozlišče predhodne aktivnosti istočasno začetno vozlišče naslednje aktivnosti.

•Povezovanje/pogoji izvajanja aktivnosti: zaključek predhodne – začetek naslednje – skupno vozlišče aktivnosti.

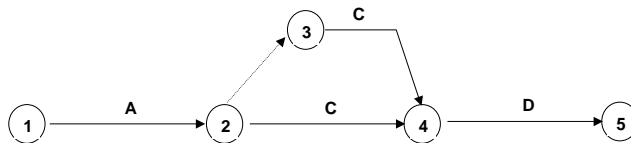
•Začetek neke aktivnosti pogojuje zaključek več predhodnih aktivnosti: skupno vozlišče.

Pravila prikazovanja MP

- 5. Začetek več aktivnosti pogojen z zaključkom predhodne aktivnosti, končna vozlišča p.a. z zač. Voz. N.a.
- 6. Dve ali več aktivnosti skupno začetno in končno vozlišče, - ni možna identifikacija - vpelje **navidezne aktivnosti**.

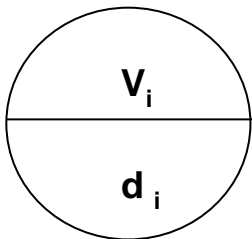
Aktivnost	Predhodnik
A	-
B	A
C	A
D	B,C

MP lahko vsebuje poljubno število navideznih aktivnosti .

Pravila prikazovanja MP

9. V primeru, da začenja izvajanje aktivnosti z realizacijo določenega dela predhodne aktivnosti, se ta aktivnost deli na podaktivnosti.
10. V mrežnem planu se ne smejo pojavljati zanke.
11. Označevanje:
  - V_i - dogodek ,
  - d_i - najzgodnejši trenutek
  - naziv aktivnosti** - nad aktivnostjo
  - trajanje** - pod aktivnostjo.

Dogodkovni diagram- določanje dogodkov

Določanja najzgodnejših trenutkov dogodkov V_i :

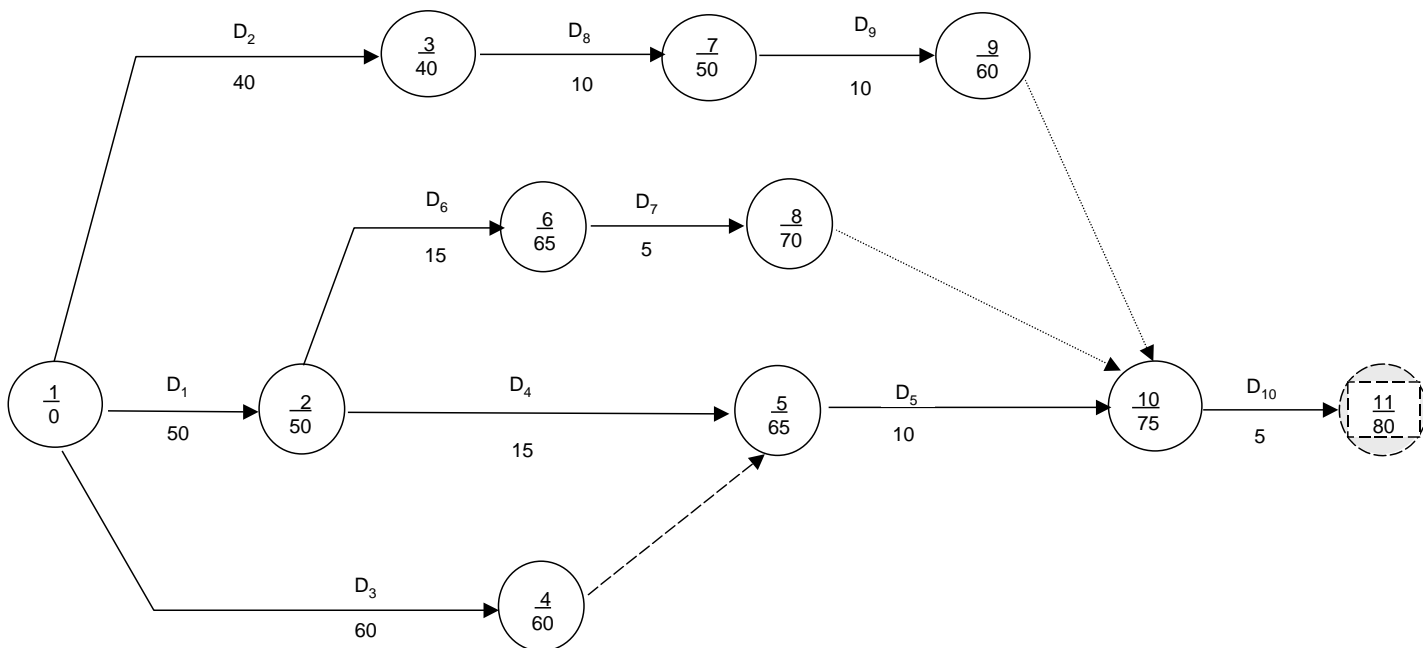
- začetnemu dogodku projekta priredimo vrednost $d_0=0$,
- za vozlišče V_j poiščemo vsa začetna vozlišča aktivnosti V_i , za katere je V_j končno vozlišče,
- med temi vozlišči izberemo tistega, pri katerem ima d_i največjo vrednost,
- vrednost d_j izračunamo kot vsoto d_i in trajanja aktivnosti t_{ij} .

$$d_j = \max(d_i + t_{ij})$$

Primer:

Oznaka aktivnosti D_i	Dogodki		Opis aktivnosti	Trajanje (min.) t_{ij}	Predhodna aktivnost D_i
	Začetni i	Končni j			
D_1	1	2	Prijava potnikov	50	-
D_2	1	3	Sortiranje prtljage	40	-
D_3	1	4	Priprava letala	60	-
D_4	2	5	Pregled potnikov	15	D_1
D_5	5	10	Vodenje potnikov	10	D_3, D_4
D_6	2	6	Izdelava dokumentacije	15	D_1
D_7	6	8	Dostava dokumentov	5	D_6
D_8	3	7	Odvoz prtljage	10	D_2
D_9	7	9	Nakladanje prtljage	10	D_8
D_{10}	10	11	Zaključne operacije	5	D_5, D_7, D_9

Primer- označevanje dogodkov/vozlišč:

Oznaka aktivnosti D_i	Dogodki		Opis aktivnosti	Trajanje (min.) t_{ij}	Predhodna aktivnost D_i
	Začetni i	Končni j			
D_1	1	2	Prijava potnikov	50	-
D_2	1	3	Sortiranje prtljage	40	-
D_3	1	4	Priprava letala	60	-
D_4	2	5	Pregled potnikov	15	D_1
D_5	5	10	Vodenje potnikov	10	D_3, D_4
D_6	2	6	Izdelava dokumentacije	15	D_1
D_7	6	8	Dostava dokumentov	5	D_6
D_8	3	7	Odvoz prtljage	10	D_2
D_9	7	9	Nakladanje prtljage	10	D_8
D_{10}	10	11	Zaključne operacije	5	D_5, D_7, D_9

Aktivnostni mrežni diagram

Sestavljanje aktivnostnega mrežnega diagrama:

- *aktivnosti prikazujemo tabelarično - vozlišča grafičnega prikaza,*
- *odvisnosti med aktivnostmi prikažemo s premicami/povezavami,*
- *vrednosti povezav so minimalni časi (d_{ij}) med pričetki predhodne D_i in obravnavane aktivnosti D_j (lahko so večji od trajanja aktivnosti),*
- *dodamo dogodek »začetek izvajanja projekta« in ga označimo s črko "s" in dogodek »konec izvajanja projekta«, ki ga označimo s črko "f",*
- *vozlišča, ki predstavljajo aktivnosti, rišemo s pravokotniki,*
- *vozlišči, za začetek in konec projekta, rišemo s krogi.*

Metode časovne analize

Metode časovne analize mrežnih planov je možno deliti v dve skupini:

- *metode CPM ali metode kritične poti in*
- *metode PERT.*

Pri metodi PERT se vrednostim aktivnosti prirejene po tri vrednosti, vsaki vrednosti trajanja je dodana verjetnost:

- *realno,*
- *optimistično in*
- *pesimistično*

Določanje kritične poti v mrežnem planu - metoda CPM

Osnovni časovni parametri se delijo v dve skupini:

- **časovni trenutki** - roki začetkov ali zaključkov aktivnosti,
  - **časovni intervali** - trajanja aktivnosti in časovne rezerve.
-
- **Označevanje:**
  - Z_j -začetek aktivnosti j ,
  - ZZ_j -najzgodnejši začetek aktivnosti j ,
  - PZ_j -najpoznejši začetek aktivnosti j ,
  - K_j -konec aktivnosti j ,
  - ZK_j -najzgodnejši zaključek (konec) aktivnosti j ,
  - PK_j -najpoznejši zaključek (konec) aktivnosti j ,
  - T_f -rok zaključka (končnega dogodka) projekta,
  - t_j -trajanje aktivnosti j ,
  - r_j -skupna časovna rezerva aktivnosti j .

Določanje časovnih parametrov dejavnostnega mrežnega diagrama

■ Računanje terminov:

- Za začetek projekta se vzame koledarki termin ali čas 0

Najzgodnejši začetek in konec aktivnosti:

$$ZZ_j = \max(ZZ_i + t_i)$$

$$ZK_j = ZZ_j + t_j$$

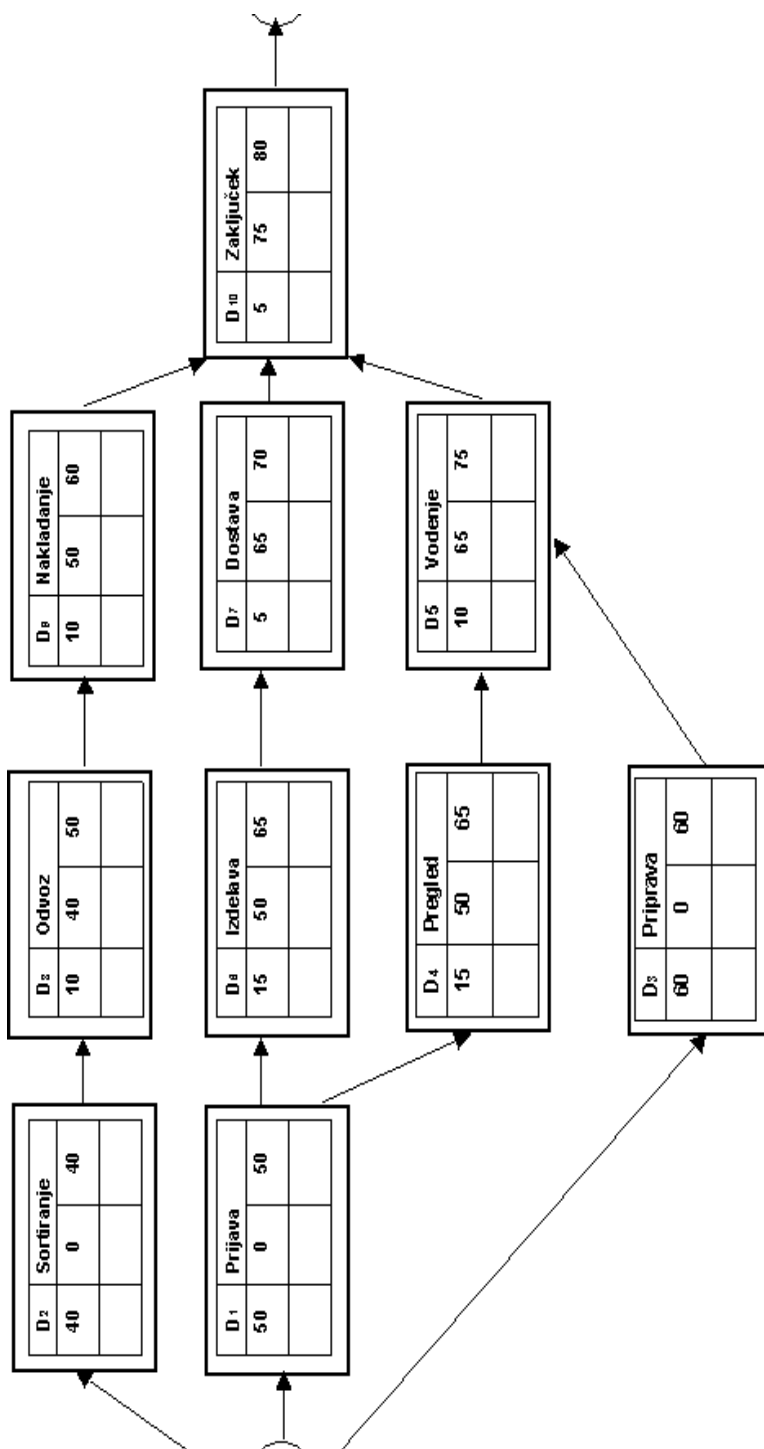
Najpoznejši konec in začetek aktivnosti:

$$PK_j = \min(PK_i - t_i)$$

$$PZ_j = PK_j - t_j$$

Di	Opis aktivnosti	
t_i	ZZi	ZKi
r_i	PZi	PKi

Primer - Idel:

Primer-Ildel

